

XXIX. LETNÍ FILOSOFICKÁ ŠKOLA

Víra, věda, kultura

VELKÉ LOSINY 5. – 15. července 2019

pátek 5. července garant: Pavel Floss

Pavel Floss: Úvodní slovo

Karel Floss: Víra a vyznání v pojetí W. C. Smitha

Eduard Fiedler: Trinitární styl Ježíše Krista: nové usouvztažnění víry, vědy a kultury podle Christophera Theobalda

Daniel Heider: Suárez's Theory of Beatific Vision against the Background of His Philosophical Psychology

Heinrich Beck (zastoupen Bernhardem Stallou): West-Eastern Cultural Polarity

sobota 6. července garant: Pavel Floss

Elisabeth Blum: What Is Fundamentalism? Reductionism in Ethics, Religion, and Politics

Paul Richard Blum: Teleology in Pierre Teilhard de Chardin and Michael Polanyi

Václav Němec: Myšlení jako překračování myšleného k nemyšlenému a víra jako předpoklad myšlení

Ondřej Sikora: Rozum, víra a zjevení u Kanta

Václav Hampel: Sofiologie Vladimíra Solovjova jako završení soborného přístupu v ruské filosofii a její význam a aktuálnost

neděle 7. července garanti: Pavel Floss a Otakar Bureš

Aleš Prázný: K Jaspersovu pojetí Evropy

Rick Feinberg: Anthropological Approaches to Understanding Religion

Evžen Stehura: Religio licita: Impérium, státní náboženství a římský lid

Jiří Michalík: Věda a víra od Melanchtona po Keplera

Petr Rohel: Vztah filosofie a víry v aktivitách Karla Flosse v ekumenickém semináři v Jirchářích

pondělí 8. července garant: Otakar Bureš

Michael Hauser: Tři fáze ideje komunismu po roce 1989 (Derrida, Badiou, Bloch)

Jiří Silný: Víra, ideologie, fanatismus

Tereza Matějková: Až na věčnost? Ale kdepak. Filosofie rodiny v post-metafyzické době

Tomáš Daněk: Eko-apokalypsa či bioráj? Nikoli. Schizofrenie! O rozervané duši současného environmentalismu

úterý 9. července garant: Otakar Bureš

Pavel Barša, Zora Hesová (dvojblok): Sekularizace jako „de-kulturace“ víry

Marek Čejka: Křesťanství a násilí na Blízkém východě

Panelová diskuse přednášejících bloku sociální a politické filosofie

středa 10. července garanti: Eliška Sokolová a Otakar Bureš

Olga Čadajeva: Ideje kosmismu v ruské kultuře

Vladimír Kokolia: Sekta Gr2 na AVU

Marek Petrů: Experimentální hermeneutika: mezi uměním a vědou

Patrik Pelikán: John Cage – neurčenost

Jakub Hromada: Oikos a identitární dialog v současném kolumbijském románu

čtvrtek 11. července garanti: Jan Makovský a Kateřina Lochmanová

Petr Dvořák: Logika jako teologie

Peter Zamarovský: Bůh a epistemologie matematiky

Libor Koudela: René Guénon a metafyzické základy infinitezimálního počtu

pátek 12. července garanti: Jan Makovský a Kateřina Lochmanová

Jan Herůnek: Reuchlinovo a Pikovo pojetí křesťanské kabaly

Marie Větrovcová: Bytí, jev a existence ve vztahu vědy a víry

Josef Moural: Ontologie kultury

sobota 13. července garant: Jiří Motl

Radek Chlup (trojblok): Politické mýty

neděle 14. července garant: Jiří Motl

Kristina Březinová: Komunitní narcismus – jeho přínosy a rizika ve spirituálních a náboženských společenstvích

Jan Kapusta: Věda a spirituální milieu

Matěj Linhart: Úděl člověka v džinismu

Doprovodný program

Mindfulness workshop (meditační techniky) s Lenkou Krejčovou (6. – 14. 7.)

Prezentace malířů (10. 7.): Doris Windlin a skupina Experiment 2; Michal Rapant: Zrcadlo

Promítání komeniologických projektů Pavla Flosse: Lux lucet in tenebris a Mysterium naturae

Po řeckých (nejen) filosofických stopách s Otakarem Burešem

Není-li uvedeno jinak, přednášky začínají ve 13 hodin a s diskusí trvají přibližně hodinu.

Více na: <https://letnifilosofickaskola.webnode.cz/lfs-2019/>

Pátek 5.7.

garant: Pavel Floss

Pavel Floss: **Úvodní slovo**

Karel Floss: **Víra a vyznání v pojetí W. C. Smitha**

Když jsem v závěru minulé Letní filosofické školy navrhoval jako téma pro rok 2019 vztah víry a vědy, předpokládal jsem již radikální rozlišení víry (faith) a vyznání (belief), jak je vypracoval W. C. Smith – mimo jiné s pomocí Tomáše Akvinského (víra je bytostně širší a všelidská). Toto rozlišení umožňuje nalézat víru i u nenáboženských myslitelů (J. L. Fischer). V úvahu je sice třeba brát též postřeh G. K. Chestertona, že každá víra ústí v určitém vyznání, důležitější je však, že jasné rozlišení víry a vyznání povede k zásadně novému pojetí vztahu mezi vírou a vědou.

Eduard Fiedler: **Trinitární styl Ježíše Krista: nové usouvzažnění víry, vědy a kultury podle Christopha Theobalda**

Teologická snaha o překonání novověkého zapomenutí na Trojici (Trinitätsvergessenheit) vyústila v posledních desetiletích v hledání adekvátního, vůči výzvám současnosti sensibilního filosofického zprostředkování významu trinitárního tajemství. O zvládnutí tohoto úkolu se pokouší různé nové varianty tzv. trinitární metafyziky. V našem referátu představíme výrazně induktivně a aposteriorně orientovaný, v rozhovoru s fenomenologií Merleau-Pontyho formulovaný návrh pařížského systematického teologa Christopha Theobalda, S. J.. Jeho středem je nové chápání spontaneity víry coby lidské odpovědi na trinitární „styl“ Ježíše Krista, tj. na jeho „svatou pohostinnost“ (sainteté hospitalière). Právě tento – v dnešním politicko-kulturním kontextu jistě provokativní – důraz na Kristovu „svatou pohostinnost“, analogicky zpodobňující vnitřní život Trojjediného, umožňuje uvidět a v rámci společného horizontu a světa nenásilně integrovat (pohostit) neredukovatelnou rozmanitost vždy překvapujících podob lidské víry, naděje a lásky. Má-li se křesťanství především v Evropě stát znovu plodným, musí se podobně jako sám Ježíš Kristus odváži objevit víru i tam, kde by ji nikdo nečekal (Lk 7,9).

Daniel Heider: **Suárez's Theory of Beatific Vision against the Background of His Philosophical Psychology**

In my contribution I focus on three partial topics of Suárez's theory of the beatific vision from the second book "On negative attributes", the first part "On the divine substance and its attributes" of his Commentary on the part De deo uno et trino, being the first part of Aquinas's Summa theologiae (published firstly in 1606). They are as follows: (a) the vital acts of the soul; (b) the terminus of cognition or the mental word (verbum mentis); (c) the principle of cognition or the intelligible species. All these issues from Suárez's cognitive theory represent a crucial philosophical background (exposed in his Commentary on Aristotle's De anima that was published posthumously in 1621 but written in 1570s) that was extensively employed by the Jesuit in his theological treatise on beatific vision.

Heinrich Beck (zastoupen Bernhardem Stallou): **West-Eastern Cultural Polarity**

Philosophical reflections on the cultural structure of mankind as an indivisible wholeness. Up to the recent past, the situation of human society has been fundamentally characterized by tensions between Europe and Asia in politics, economics and all levels of culture. This signifies an enduring mutual existential challenge, the response to which might decide the future of mankind. But who knows whether behind this (negative) antagonism there might not be concealed a positive order? We propose the thesis that, by their innermost nature, European and Asiatic kind of being are naturally disposed towards complementing each other, a disposition which is as yet largely perverted. Think for instance on the right side and the left side of the human body. Our consideration intends to point out that -and in which sense - the "Western" European and the "Eastern" Asiatic part of mankind are destined by nature to constitute a "cultural polarity" in order to realize the cultural structure of the world as an "indivisible wholeness".

Elisabeth Blum: What Is Fundamentalism? Reductionism in Ethics, Religion, and Politics

Use of the comparatively recent term (coined almost exactly a century ago, in 1920) skyrocketed in the last quarter of the 20th century, so that today we scarcely may escape it in theological or political discussion. But its definitions tend to be vague. Online dictionaries offer: "A form of religion, especially Islam or Protestant Christianity that upholds belief in the strict, literal interpretation of scripture", and: "Strict adherence to the basic principles of any subject or discipline".

I will raise a number of questions and attempt to answer them concerning the legitimacy and usefulness of the term in the wider sense, beyond its historical origin as an anti-modernist movement in American Protestant Churches. Are there enough distinct common traits in certain factions of the major religions (and maybe even non-religious world-views) that can be identified as fundamentalism, beyond and above the concrete individual historical context? Is it a cultural, spiritual, or psychological phenomenon that transcends the boundaries of a given religion in a similar way as mysticism describes a certain attitude and praxis known to various religions?

Paul Richard Blum: Teleology in Pierre Teilhard de Chardin and Michael Polanyi

Almost at the same time, the Jesuit scientist Pierre Teilhard de Chardin (1881-1955) and the scientist Michael Polanyi (1891-1976) wrote works that addressed the phenomena at the basis of the real world that escape empirical scrutiny. Teilhard, as a paleontologist professionally delving deep in the prehistoric past of human existence, searched for a guiding principle of human reality. Polanyi as a chemist diagnosed that personal satisfaction drives theories in natural sciences. Both came to the conclusion, however diverse, that aiming as such drives the development of human understanding. Consequently, humanity is embedded in an objective teleology, which the individual thinker, as well as human community perform and sustain.

Václav Němec: Myšlení jako překračování myšleného k nemyšlenému a víra jako předpoklad myšlení

Ve svém příspěvku se pokusím ukázat, že protiklad mezi vírou a myšlením je falešný a je založen na nepřesném pochopení toho, co je myšlení i co je víra. Víra není primárně náboženským přesvědčením, nýbrž životní orientací, která nese základní pohyb lidské existence spočívající v překračování daného jsoucího k ještě nedanému, tedy ještě-ne-jsoucímu. Významnou součástí tohoto existenciálního pohybu je i myšlení, které neustále překračuje již myšlené k dosud nemyšlenému. Bez tohoto překračování k nemyšlenému se myšlení paradoxně zvrhává v nemyšlení. Důsledně myšlené myšlení se tak vyjevuje jako tvůrčí proces, v němž dochází k pronikání nové skutečnosti do světa. Myslíme-li myšlení jako takovýto děj neustálého překračování myšlení směrem k nemyšlenému, pak se ukazuje, že orientace víry je nezbytným předpokladem myšlení.

Ondřej Sikora: Rozum, víra a zjevení u Kanta

Cílem přednášky je seznámit posluchače s východisky a základními aspekty vztahu racionality a religiozity v Kantově filosofii. Tyto aspekty jsou tematizovány prostřednictvím tří otázek: 1. Jak vypadá vztah vědění a víry z pohledu epochálního díla evropské moderny, Kritiky čistého rozumu? 2. Co znamená Kantovo tvrzení z Kritiky praktického rozumu, že "morálka vede nevyhnutelně k náboženství"? 3. Jakým způsobem Kant interpretuje a transformuje pojem "zjevení" ve svém spise o náboženství?

Václav Hampel: **Sofiologie Vladimíra Solovjova jako završení soborného přístupu v ruské filosofii a její význam a aktuálnost**

Vladimír Soloviov představuje v rámci svého díla koncept sofiologie, komplexního stavu, kdy existuje soulad mezi uměním, vědou a vírou. Cílem mého příspěvku je představit sofiologii nikoli pouze jako završení filosofie Vladimíra Solovjova, ale v širších souvislostech. Sofiologie jako komplexní stav, popřípadě disciplína, představuje završení učení o sobornosti tak, jak byla představena Alexejem Stěpanovičem Chomjakovem a slavjanofily. Veškeré úvahy Vladimíra Solovjova, včetně právě sofiologie jako sepjetí umění, vědy a víry, sobornost (jednotu v mnohosti) zahrnují a dodávají jí tak nejpracovanější podobu.

Literatura: Tenace, M.: Úvod do myšlení Vladimíra Solovjova; Chomjakov, A.: Jedna církev; Soloviov, V.: Kritika abstraktních principů; Soloviov, V.: Filosofické základy komplexního vědění; Soloviov, V.: Krize západní filosofie; Soloviov, V.: Teoretická filosofie.

Aleš Prázný: **K Jaspersovu pojetí Evropy**

Jaspers poukazuje na to, že po válce ztratily pojmy jako humanismus, moderní civilizace, politická rovnost či církev naši důvěru. Navzdory tomu činíme vše pro to, abychom je zachránili. Nemůžeme se na ně spolehnout, ale současně se z nich nedokážeme vymanit. Především vzdělání jako projekt humanismu ztratilo svou sílu. Myšlenka civilizačního pokroku byla odhalena jako zpupnost. Jaspers ukazuje, že Evropa vždy znova stála na pokraji svého zániku. Evropu vyznačuje Bible a antika, ale také např. Augustin, Beethoven, Hegel či Weimar a mnoho dalšího. Všemu je vlastní dialektické potácení mezi vznikem a zánikem. Přesto Jaspers nakonec volí tři slova, jimž chce vystihnout ducha Evropy: svoboda, dějiny, věda.

Rick Feinberg: **Anthropological Approaches to Understanding Religion**

Religion has been a major focus of anthropological investigation since the discipline's inception. Nineteenth-century contributors like Tylor and Frazer speculated about how religion started and evolved. Twentieth-century functionalists like Durkheim, Radcliffe-Brown, and Malinowski asked in what ways religion contributed to people's psychological and social well-being. Later, Lévi-Strauss inquired into particular aspects of religion such as totemism and mythology, asking what these phenomena demonstrated about the structures of human thought, while semiotic anthropologists explored religion's symbolic dimensions. Such commentators have held a variety of personal religious views, ranging from atheism and agnosticism to devout participation. They agreed, however, that the job of social science is not to judge which religion is correct but to understand how all religions work. In that light, one topic of particular interest to me is the epistemological grounding of spiritual beliefs. Why do many people, the world over, believe in gods and spirits, demons, witches, sorcerers, and totems? Why do they continue to rely on such phenomena to explain and try to control health and illness, abundant crops and natural disaster, or more broadly, failure and success? Based on my own fieldwork with Pacific Islanders, I suggest that people, whether or not part of the Western tradition, are careful observers of the world around them. What differentiates religious thought from science is not empirical data but the intellectual framework within which data are interpreted.

Evžen Stehura: **Religio licita: Impérium, státní náboženství a římský lid**

Ve svém příspěvku se budu na několika příkladech věnovat vztahu politické moci římského státu k různým náboženským kultům. Co vedlo senát k represím vůči Bakchanáliím a Isidinu kultu? Proč v antickém světě existoval silný odpor vůči judaismu? Jakým způsobem se prolínaly náboženské a politické problémy v zápasech o chrám svornosti a o sochu bohyňě Victorie? Těmito příklady se pokusím demonstrovat rozdíly mezi antickým a moderním chápáním vztahu politiky a náboženství.

Jiří Michalík: **Věda a víra od Melanchtona po Keplera**

Ve svém příspěvku chci na příkladu výkladu stvoření světa ukázat, jak se proměňoval vztah mezi vědou a vírou v protestantské filosofii 16. století. Zohledním zde klíčové problémy jako např. autorita Písma pro popis přírody, postavení člověka a jeho role v přírodě, otázka teleologického zaměření skutečnosti. Pojetí vývoje vztahu dvou knih Zjevení a Přírody bude vyloženo na vnímání jejich vzájemné kompatibility, přeložitelnosti a zaměnitelnosti jejich hermeneutické interpretace.

Petr Rohel: Vztah filozofie a víry v aktivitách Karla Flosse v ekumenickém semináři v Jirchářích

Příspěvek se bude zabývat tématem na základě dvou rozsáhlých statí Karla Flosse, které jsou pro tuto problematiku nejdůležitější. Konkrétně půjde o práce Podmínka sjednocení a Josef Lukl Hromádka a Křesťansko-marxistické dialogy v ekumenickém semináři v pražských Jirchářích. Půjde též o naznačení dynamiky vztahu filozofie a víry u Karla Flosse od počátků padesátých let do konce let šedesátých. Zmíněny budou také některé souvislosti vztahu filozofie a víry v díle J. L. Hromádky. Stručně bude přiblížen nový výzkum křesťansko-marxistického dialogu v šedesátých letech v Československu.

Michael Hauser: Tři fáze ideje komunismu po roce 1989 (Derrida, Badiou, Bloch)

Po roce 1989 se to jevilo tak, že idea komunismu definitivně zmizela ze scény a navždy bude vyvolávat představu nesvobodného a represivního režimu. Posledních třicet let je období, kdy se idea komunismu vrátila jako pravý opak toho, s čím si ji mnozí lidé spojovali v pozdním socialismu, v devadesátých letech a s čím si ji spojují ještě dnes. V politické filosofii se vyvíjela ve třech fázích. Nejprve to byla idea komunismu jako mesianismus bez Mesiáše, který je v nekonečném odkladu a přestavuje podmínku každé demokracie (Jacques Derrida). Druhou fází je idea komunismu jako principu rovnosti, který nabývá různých historických modalit a nyní hledá modalitu novou (Alain Badiou). Tvrdím, že existuje ještě třetí fáze, kterou pojímám jako anticipační komunismus. Propojuje se v něm "princip naděje" Ernesta Blocha a vědomí hrozících ekologických a sociálních katastrof.

Jiří Silný: Víra, ideologie, fanaticus

Schopnost, a vlastně i nutnost, věřit patří k charakteristice člověka. Podoby věření jsou rozmanité a vztahují se často k protikladným obsahům a mimoběžným životním cestám. Jak se v tom orientovat a jak souvisí víra a emancipační politická praxe?

Tereza Matějková: Až na věčnost? Ale kdepak. Filosofie rodiny v post-metafyzické době

Moderna jde ruku v ruce s důrazem na nové koncepce času, takže se zdá, že subjektivizace je doprovázena zvláštním důrazem na temporalizaci. Již u Kanta si můžeme všimnout, že čas není pojat jako něco, od čeho se musíme ještě za života odvrátit, neboť je jeho bytostná proměnlivost znakem pomíjivosti a nepodstatnosti. Naopak má svou „čistotu“, a je navíc podmínkou všeho, co můžeme vědět. Čas tím získává nevidanou důstojnost. Zvláštní zřetel k času pak prostupuje celou Hegelovu filosofii: vše má své časové jádro, dokonce podléhá tomu, co Hegel nazývá „fúrií mizení“: moderna je doba, v níž si uvědomujeme konce, a pomíjivost tak zakoušíme intenzivněji. Mj. i v této souvislosti formuluje Hegel svou filosofii (explicitně moderní) rodiny, která již nespočívá na rodech či péči o majetek, ale na moderní (romantické) lásce a svobodném sebeurčení. Znovu se uplatňuje moderní poznatek, že subjektivizace jde ruku v ruce s temporalizací: jakmile je rodina postavena na svobodném rozhodnutí, nikoliv na péči o přetrvalání rodu, je sama vydávána fúrií pomíjivosti neboli se stává znatelně méně stabilní.

Ve svém příspěvku vyjdu z Hegelovy teorie času, kterou vztáhnu k jeho koncepci rodiny (či obecně blízkých vztahů). Pokusím se ukázat, že hegelovské východisko je podnětné právě dnes.

V současnosti totiž mnozí myslitelé zdůrazňují zrychlování doby (prominentní je v tomto ohledu např. sociolog Hartmut Rosa) a související nestabilitu každého společenského uspořádání. Těmito koncepcími lze namítнуть, že pomíjivost sama by tento pocit zrychlování a související pomíjivosti nezpůsobila. Předpokladem pro vhled do pomíjivosti je totiž komparativní pocit zpomalování, který získáváme díky nebývalému prodlužování jednotlivých etap lidského života. Pocit zrychlování tak neplyne jen z pomíjivosti, ale paradoxně z toho, že máme spoustu času na to, abychom tuto pomíjivost sledovali, a ve svém životě tak zažíváme více konců než minulé generace. Citelně se

tyto změny promítají právě do rodinných vztahů, na nichž zakoušíme to, co na úrovni metafyziky často snášíme s větším klidem: pád věčnosti se netýká jen Boha, ale právě i našich vztahů k druhým a jejich vztahů k nám.

Tomáš Daněk: Eko-apokalypsa či bioráj? Nikoli. Schizofrenie! O rozervané duši současného environmentalismu

Pokud platí, že kdo čím zachází, tím také schází, pak současné environmentální hnutí nutně skončí hlubokým rozštěpením osobnosti dřív, než by mohlo něčeho dosáhnout. Duše současného environmentalismu je dnes totiž stejně polarizovaná, jako okolní společnost. Nikoli ovšem do nesmiřitelných táborů, které by vykládaly povahu environmentálních problémů zcela odlišně, ale díky hlubokému rozporu mezi osobní zkušeností a expertním věděním, mezi podobou krajiny domova a dynamikou celé biosféry, mezi klimakatastrofy a geoinženýry, mezi environmentálními truchlenci a ekopragmatiky. Problém není ani tak v nedostatku znalostí, ale prostě v tom, že nikdo neví, čemu má vlastně věřit. Vítejte v sanatoriu zvaném antropocén!

Úterý 9.7.

garant: Otakar Bureš

Pavel Barša, Zora Hesová (dvojblok): **Sekularizace jako „de-kulturace“ víry**

Vztah víry a kultury byl v monoteistických náboženstvích od raného novověku proměňován procesy sekularizace a modernizace. Zpětně – tj. z hlediska posledních čtyřiceti let – lze tuto proměnu s Olivierem Roy popsat jako proces „de-kulturace“ ve smyslu postupného vysvobození víry z jejího organického zapuštění ve spontánně reprodukovaných tradicích a jejího podepírání vědomě formulovanými a reflektovanými ideami. Souběžně s postupujícím komunikačním propojováním světa nastupuje do popředí druhý rys této proměny: přijetí určité víry proti jiným začíná hrát roli demarkačního znaku oddělujícího určité homogenizované „my“ od cizorodého „oni“. Ve zkratce lze tyto dva aspekty proměny (které jsou někdy v synergii, jindy si naopak odporuji) vyjádřit následovně: náboženská víra začíná hrát jednak roli ideologie, jednak roli (etnické, národní či civilizační) identity. Pavel Barša a Zora Hesová budou ilustrovat některé aspekty této proměny na příkladech z judaismu, křesťanství a islámu.

Marek Čejka: **Křesťanství a násilí na Blízkém východě**

Současná mainstreamová pojetí křesťanství pracují s obrazem své mírumilovnosti a v souvislosti s Blízkým východem tento obraz často doplňují i pozici oběti, hlavně pak ze strany radikálně islamistického terorismu. To je v mnoha ohledech pravda, avšak i u křesťanů na Blízkém východě najdeme jejich propojení s násilím různých typů. Přednáška se zaměří na několik oblastí, kde k propojení aktivit křesťanů a násilí v moderních dějinách Blízkého východu došlo a vysvětlí jeho pojetí – od násilí agresivního snažícího se udržet dominanci a status quo (Libanon během občanské války), přes nacionalisticky-osvobozenec (moderní izr.-pal. konflikt) až po vysloveně defenzivní (Irák po 2003 a Sýrie po 2011).

Panelová diskuze přednášejících bloku sociální a politické filosofie

Středa 10.7.

garanti: Eliška Sokolová a Otakar Bureš

Olga Čadajeva: **Ideje kosmismu v ruské kultuře**

Co je to „ruský kosmismus“? Odkud pramenil, na co navazoval, jak se vyvíjel? Jaké představy o vesmíru měli Rusové před okcidentalizací v 18. století? Jakým způsobem jsou myšlenky kosmistů reflektovány v ruské literatuře 19. a 20. století? Najdeme i vizualizaci kosmismu ve výtvarném umění? Jak se myšlenky kosmismu transformovaly, jaký vliv měly na vědecké bádaní a technický vývoj? Čím se kosmismus liší od biokosmismu? Co se s kosmismem stalo v 2. polovině 20. století? Souvisí s kosmismem sovětský kosmický program? Na tyto otázky se pokusím odpovědět, případně alespoň nastíním cestu pro pochopení tohoto komplexního jevu v ruské kultuře.

Vladimír Kokolia: **Sekta Gr2 na AVU**

Ateliér Grafika 2 na Akademii výtvarných umění v Praze brzy po svém vzniku v roce 1992 získal od kolegů posměšnou nálepku „duchařství“ – a možná ji neztratil dodnes. Časem jsem si uvědomil, že některé naše pedagogické přístupy takový pohled zvnějšku skutečně opravňují. Ve svém příspěvku předešlou pojmy a metody, které nás snad až nebezpečně přibližují hypotetickému „náboženství malby“.

Výchozím stavem je nepoznání, nevědění, všimnutí si „ničeho“, resp. jednoho. Za exemplární jsoucno je v tom světě považován vlastní pohled. Používáme dlouhé hledení, úmornou mechanickou práci, modlení se kreslením, víru v obraz, neřešitelná zadání, vědomou hloupost, nudu, odmítání autority, osamění, kairos, qualia... Ale i vnější model, péči o druhé, týmovou práci individualistů, a též nejrůznější analýzy nebo nástroje z marketingu.

Marek Petrů: **Experimentální hermeneutika: mezi uměním a vědou**

Experimentální metoda výzkumu se nezadržitelně prosazuje i v humanitních vědách. Jednou z disciplín, kterou by mohlo experimentování oplodnit, je i hermeneutika. Je experimentálně hermeneutický přístup možný? Jak by mohl vypadat? Autor se pokusí představit svou vizi experimentální hermeneutiky, kterou chápe jako výtvarnou reflexi teoretického i experimentálního výzkumu, kterou by mohl každý myslitel začlenit v rámci hermeneutického kruhu do vlastního bádání a tím obohatit porozumění řešeného problému. V příspěvku autor předloží několik svých pokusů.

Patrik Pelikán: **John Cage - Neurčenost**

Přesvědčení, že světem hýbe neurčenosť a zároveň touha tvořit jako příroda sama, bude východiskem mého příspěvku, věnovaného skladateli Johnu Cageovi. Nepůjde ani tolik o jeho hudbu, jako spíš o jeho myšlenkový odkaz. Jakkoliv se totiž svět může zdát neusporejšaný, šťastný, nespravedlivý nebo pravdivý, Cageův pohled na něj nás všechny staví na jednu rovinu: „A jsme tu. Řekněme naší společné přítomnosti v Chaosu své Ano.“

Jakub Hromada: Oikos a identitární dialog v současném kolumbijském románu

V příspěvku se zaměřím na motiv proměn oikos (v řecké terminologii odkazuje na trojítou základní společenskou jednotku reprezentovanou rodinou, domovem a rodinným majetkem) a s ním spojeným identitárním dialogem v kolumbijské literatuře. V té najdeme hned řadu archetypálních domovů, které jsou jak mýtickým středem, tak svědky svého zhroucení. Zavdávají tak předobraz k intertextovým hrám a svému zvýznamňování na pozadí společenských změn. Množství hlasů a názorů, které se objevují v současném kolumbijském románu, problematizuje a aktualizuje svůj vztah k tradičnímu oikos. Současně vyvrací mýtus národní identity a hlásí se k identitě globální. V souvislosti s probíhajícím mírovým procesem v Kolumbii se objevují literární svědectví – v tomto případě je důležitá forma epistolárního a autobiografického románu-, která myšlenku demokracie nevnímají jako nedosažitelnou harmonii, ale prostřednictvím intersubjektivity sledují její konfliktní charakter. Tato konfliktnost, hodnota rozdílu (v bachtinovském dialogu), se ukazuje jako produktivní ve svém vztahu k ideji utopie, stejně jako je podnětná pro analýzu diskurzívních a narrativních prostředků.

Čtvrtek 11.7.

garanti: Jan Makovský a Kateřina Lochmanová

Petr Dvořák: **Logika jako teologie**

Přednáška se zabývá problémem založení nutných pravd v Boží mysli či v Boží vůli. Všímá si pozdně-scholastických názorů a zaměřuje se na Descartův voluntarismus, podle něhož jsou nutné pravdy nahodilé, a na důsledky, ke kterým tento názor vede.

Peter Zamarovský: **Bůh a epistemologie matematiky**

Matematika se vyvinula z jednoduchého počítání a určování délek a vzdáleností. Pýthagorejci ji pak přesunuli do ideálního světa, kde platí vše přesně, do jakéhosi „pythagorejského ráje“. Avšak o některých objektech nebylo jasné, zda je do onoho „ráje“ pojmitout: šlo například o iracionální čísla, záporná čísla, o nekonečno, o nulu. Pojem nekonečna legitimizovala až ve čtvrtém století představa všeznalého Boha. Bůh coby záruka nekonečna působil až do počátku dvacátého století. I poté, co byly explicitní odkazy na Boha z matematiky vypuštěny, přetravává představa Boha v „nadpřirozených“ axiomech teorie množin. Snahy o eliminaci oněch „nadpřirozených základů“ matematiky měly jen malý ohlas. Proč?

Libor Koudela: **René Guénon a metafyzické základy infinitezimálního počtu**

Mezi méně známá díla francouzského tradicionalisty Reného Guénona patří kniha o metafyzických základech infinitezimálního počtu, napsaná na sklonku autorova života. Kritické úvahy o charakteru moderní vědy, jimiž se Guénon ve svém díle opakovaně zabýval, jsou v této knize zaměřeny na oblast diferenciálního a integrálního počtu, který stál u zrodu novodobé přírodovědy. Guénon podrobuje radikální kritice jak původní Leibnizovo pojetí, tak i moderní přístup založený na pojmu limity a opírající se o představu nekonečných číselných množin.

Pátek 12.7.

garanti: Jan Makovský a Kateřina Lochmanová

Jan Herůnek: **Reuchlinovo a Pikovo pojetí křesťanské kabaly**

Johannes Reuchlin (1455–1522) se do dějin evropského myšlení zapsal nejen jako skvělý filolog a obhájce židovského kulturního dědictví, ale i jako tvůrce konceptu tzv. „křesťanské kabaly“, respektive humanistické teologie. Na své pojetí upozornil jednak ve spise De verbo mirifico (1494), kde svou inspiraci čerpal mimo jiné i od italského filosofa Giovanniego Pika della Mirandola (1463–1494), jehož kabalistický koncept je představen zejména v Conclusiones (1486), v Apologii (1487) a taktéž ve spise Heptaplus (1489). A jednak se Reuchlin k tématu křesťanské kabaly vrátil o dvacet tři let později v díle De arte cabalistica (1517), kde se měl již kriticky vyrovnat právě s některými aspekty Pikova projektu. Naše pozornost bude tedy soustředěna na to, jaký koncept křesťanské kabaly Reuchlin nabízel, co měl společného s Pikovou vizí a v čem se od ní naopak odlišoval.

Marie Větrovcová: Bytí, jev a existence ve vztahu vědy a víry

„Člověk [...] může nejenom zdát, ale i být.“ /Jan Patočka: Několik poznámek k mimosvětské a světské pozici filosofie (1934)/ Navážeme na loni otevřené otázky po smyslu a budeme se tázat, jaké jsou možnosti transcendence, které doprovázejí lidskou existenci, aby přesahovala jak do oblasti vědy, tak do oblasti víry. Dotýkat se budeme právě možnosti a jejich možností (tj. možnosti možnosti), případně nutnosti. Přitom vyzdvihneme nutnost konkrétního Druhého. Příspěvek bude rámován autory a pracemi fenomenologické a existenciální filosofie druhé poloviny 20. století (Patočka, Levinas, příp. Jaspers, Fink).

Josef Moural: Ontologie kultury

Sobota 13.7.

garant: Jiří Motl

Radek Chlup (trojblok): **Politické mýty**

Jednou ze základních funkcí mýtu bylo odědávna vymezování základních principů sdílené sociokulturní identity a legitimizování politického řádu na těchto principech postaveného. Zvláštního významu nabyla tato schopnost mýtů v moderní době. Ta na jednu stranu řadu mytických prvků odvrhla a tradiční divokou mytickou imaginaci začala vnímat jako naivní a iracionální, současně však tvorba mýtů pokračovala v jiném rámci. Hlavními mýtovitými postavami již nebyli básníci, ale historici, jejichž příběhy poskytovaly mytické zakotvení pro nově vznikající národní státy, a intelektuálové, kteří svými příběhy dokázali vyvolávat nadšení pro nové hodnoty typu rovnosti, svobody či sociální solidarity. Tyto moderní mýty se od těch tradičních liší v tom, že se snaží pracovat pouze s ověřenými faktami a že rozsáhle využívají racionální argumentace, nicméně příběhy a vzorce z těchto fakt poskládané a touto argumentací podpořené se od těch tradičních mytických příliš neliší. I ony mají nakonec blíž k emocím než rozumu, dokáží nás hluboce motivovat, mají archetypický základ, jsou vnímány jako nedotknutelné, společnost bez nich nemůže existovat.

Blok bude mít dvě části: v první si představíme základní koncepci politických mýtů a jejich fungování, přičemž si jako hlavní příklad vezmeme klasický český mýlus, který zformuloval František Palacký a který se posléze v masarykovské reinterpretaci stal i základním mýtem první republiky. Druhá část bude věnována současným českým politickým mýtům a bude koncipována volněji jako diskuse s publikem. Uděláme si přehled základních českých mýtů a jejich proměn od 19. století po současnost a zamyslíme se nad tím, zda a jak s těmito mýty dokážeme konstruktivně či nekonstruktivně pracovat dnes.

Neděle 14.7.

garant: Jiří Motl

Kristina Březinová: **Komunitní narcissmus – jeho přínosy a rizika ve spirituálních a náboženských společenstvích**

Komunitní narcissmus je druhem narcissmu, ve kterém narcista získává ocenění od lidí kolem sebe (spirituální, náboženské komunity) tím, že dělá dobré skutky/nebo se věnuje komunitní službě. Psycholog Craig Malkin tvrdí, že komunitní narcisté sami sebe považují za výjimečně dobré, duchovně vyvinuté bytosti, pečující, chápavé a empatické. Kultura přitom do určité míry ovlivňuje, jakým typem narcisty se člověk stane: Společnosti, které oceňují individualismus, slávu a osobní uznání, jsou schopny produkovat extrovertní, na sebe sama a na výkon zaměřené narcisty. Naopak kultury, jako například Japonsko, které oceňují altruismus a skupinovou harmonii, mají větší tendenci vytvářet komunitní narcisty.

Komunitní narcissmus může být zároveň spojen s tzv. „spirituálním bypassem“. Jde o obranný mechanismus, kdy lidé používají např. meditaci, ale i určitou duchovní filozofii/metodu, jako ochranný štít, aby se vyhnuli osobním emočním zraněním, problémům a obtížím v osobním vývoji a zrání. Snižují tak zároveň případné požadavky ze strany jejich okolí na sociální a osobnostní

rozvoj. Vybírají si proto takové typy spiritualit a duchovních škol, které zdůrazňují emoční odstup, stanovisko pozorovatele a neosobnost. Narcisté se navíc často dostávají (a chtějí dostávat) do vedení v těchto komunitách a mají následně vliv na změnu klimatu směrem k výkonu a soutěživosti. Příspěvek se soustředí na to, co může přinášet komunitní narcissmus a jaké jsou jeho rizika ve spirituálních a náboženských společenstvích.

Jan Kapusta: Věda a spirituální milie

Současnou západní populární religiozitu ovládla (new age) spiritualita, jež má za cíl vymezit se vůči tradičním institucionalizovaným náboženstvím. Tato spiritualita čerpá mimo jiné z vědy, která ji má legitimizovat. Ve svém příspěvku se zaměřím na vybrané postavy antropologie, sociologie a psychologie, jež současné spirituální milie značně ovlivnily. Cílem bude jednak prozkoumat nejasné a ambivalentní pomezí akademické vědy a populárního náboženství, jednak přiblížit klíčové rysy, které dnešní (new age) spiritualitu charakterizují.

Matěj Linhart: Úděl člověka v džinismu

Džinistické náboženství vypracovalo v průběhu časů své existence propracovanou doktrínu osvětlující do nejmenších podrobností úděl člověka a jeho cestu ke spásce. Správná cesta člověka životem ke spásce z hlediska tohoto učení je úzká a udává poměrně jasné stanovisko k vře člověka, k lidské vědě a kultuře. Jak se však k této nauce, jejíž nejvyšší možné výšiny jsou otevřeny pouze pro mniškou obec, staví laická komunita? Jaká je reakce džinistů na fakt, že v současné světové době spásy ani nelze dosáhnout? V přednášce budou objasněny základní principy džinistického učení, jejich chápání samotnými věřícími a následně budou osvětlené koncepty konfrontovány se skutečnou životní situací a postoji soudobých džinistů, se kterými měl autor možnost se osobně setkat během studia džinismu v Indii v několika džinistických komunitách.

Doprovodný program:

Mindfulness workshop (meditační techniky) s Lenkou Krejčovou (dopoledne 6.-14.7.)

Mindfulness (všímavost) lze chápat jako dovednost plně prožívat a uvědomovat si přítomný okamžik. Být tady a teď způsobem, kdy máme odstup od hodnotících myšlenek a přijímáme své prožívání takové, jaké je. Programy rozvoje všímavosti pomáhají lidem lépe čelit stresu, zvládat nepříjemné emoce, vtíravé myšlenky či fyzickou bolest. Učí, jak v životě prožívat více radosti a lehkosti.

Prezentace malířů (10.7.):

Doris Windlin a skupina Experiment 2

Michal Rapant: Zrcadlo

Vystudoval jsem Akademii výtvarných umění v Praze, obor malba. Převážně maluji monumentální obrazy s tématy jako jsou: portréty, zátiší, čas, vanitas a další. V letošním roce mám za sebou několik důležitých výstav např. Salm modern #1: Možnosti dialogu (Salmovský palác Národní galerie, Praha), nebo výstava "Co růží zvou, i zváno jinak, vonělo by stejně" (Galerie 1. patro, Praha). Na podzim mě čeká do třetice výstava v Topičově salónu a křest katalogu.

Promítání komenioverganských projektů Pavla Flosse v režii J. Bařinky:

Lux lucet in tenebris (provedení stejnojmenné divadelní hry, autoři režisér J. Morávek a P. Floss)

Mysterium naturae (autoři scénáře P. Floss a J. Bařinka)

Po řeckých, nejen filosofických, stopách s Otakarem Burešem